

Årets bygningsvernpris til Løvåsvolden gård

Pietetsfull restaurering av et gammelt falleferdig anlegg

Vimpelen vaier muntert på Løvåsvolden gård. Og med god grunn. Den flotte gamle gården, som på begynnelsen av 1990-tallet holdt på å rase sammen, er i dag fullrestaurert og pynter opp i landskapet. Gården

eies av Johan Benad Ugland, og restaureringen er hans verk. I dag får gårdens eier det synlige beviset på at Løvåsvolden Gård er utpekt til vinner av årets Bygningsvernpris.

Den gamle gården ved Terje Løvås vei var på begynnelsen av 1990-tallet ingen prydd for omgivelsene. Gården var preget av forfall, driftsbygningen var et spøkelseshus med ødelagt kledning og utslåtte vinduer, og alt lå inne i et villnis av ugress, busker og trær.

I dag er det en vakker gård som ligger under heiknatten ved veien til Groosåsen, Holvika og Østerhus. Den okergule driftsbygningen og det hvite innhuset er trukket helt inn mot fjellet for ikke å oppta dyrkbar jord. Foran gården ligger åpne jorder og venter på å bli sådd til. Ugress og villnis er borte. Gården er helt strøken.

Løvåsvolden gård hadde vært i samme families eie i mer enn hundre år. Men det var mange år siden familien hadde bodd på gården. Jorden hadde vært dyrket og holdt i hevd, men husene forfalt.

I 1996 kjøpte Johan Benad Ugland Løvåsvolden. Og snart ble det aktivitet på bruket. Driftsbygningen ble fullstendig restaurert, man beholdt bygningens opprinnelige fasader med porter, dører og vinduer, men tilpasset bygningen etter dagens krav og behov. Deretter grep Ugland fatt i våningshuset, også her var det behov for full renovering.

I dag er Løvåsvolden en tipp-topp

moderne gård med rundt 100 mål dyrkbar mark. Dette arealet vil bli utvidet til det dobbelte, det er nemlig satt i gang et storstilt dreneringssarbeide av tilstøtende myrlandskap.

– Går alt etter planen, vil det nye området kunne sås til om et år, forteller Løvåsvoldens bestyrer, Stein H. Engelskjønn, og legger til at Løvåsvolden skal være senter for forproduksjon til Storegra gård på Tjøre.

«Ingeniør Løvås hadde gjort en fremragende jobb»

Adressa besøkte Løvåsvolden gård for første gang sommeren 1998. Da var driftsbygningen ferdig restaurert. Vi sakser litt fra Adressa 30. juli det året:

«Vi har tatt turen inn i driftsbygningen. Langs en av murene vokser forvillet asparges og vakre blomster, minner fra tidligere tider. I dag er bygningen, som for kort tid siden så ut som en falleferdig rønne, ført tilbake til fordums prakt. Slik ser det ihvertfall ut utenfra. Inni er forandringene store, her er bygningen tilpasset dagens behov.

– Bygningen var ikke så ille som det så ut til. Vi har kunnet benytte både grunnmur og reisverk og mye av de gamle materialene, forteller gårdsbestyrer på Storegra gård, Erik Meidell.

– Og det som imponerte var hvor gjennomtenkt den gamle driftsbygningen var. Den var også utrolig solid bygget. Ingeniør Terje Løvås hadde virkelig gjort en fremragende jobb.

Driftsbygningen står på en gammel grunnmur fra 1868. Men bygningen slik de fleste Grimstadfolk kjenner den, ble bygget av Terje Løvås i 1921. Han bygget en stor og romslig bygning med plass til 300 griser, fjøs til kuer og stall hvor man drev med oppdrett av tung-døl, det vil si arbeidshester.

Bygningen rommet også eget rom for slaktning, og under låvebrua er det fremdeles et rom med store kroker i tak og på vegger. Her ble slaktet hengt.

VÅNINGSHUSET fra 1860-årene er ferdigrestaurert og inneholder to flotte leiligheter, samt soslalrom for folkenesom jobber på Løvåsvolden og Storegra. – Nå er det bare to porter

Dagens driftsbygning skal fylle andre formål.

– Vi har tatt bort noen etasjer slik vi har fått skikkelig takhøyde, og vi har måttet sette opp en del søyler for forsterke gulvet, sier Ugland.

Fra låvebrua kommer vi nå inn på kjempemessig loft. Høyt og luftig under taket. Et rom som skapt til løvball, men her skal det lagres korn og høy. I tillegg er her to store tørkeceller og hver celle kan deles i tre slik at man egentlig kan tørke både korn, høy, halm og frø santidig.

– I hallen under loftet kan man kjøre inn med store biler, slik at ved å åpne en luke i tørkekammeret vil man holde, kun ved hjelp av tyngdekraft gå rett inn i tanker for videre transport.

Det er ikke bare korn til kraftfôr som skal fylle driftsbygningen.

– Vi tørker også halm som benyttes til strø, og i tillegg må dyrene av og til få en appetittvekker, forteller Ugland. – Du skjønner, at kuene kan bli mette etter en lengre periode med sløt. Da lar vi de få litt godt høy eller selvproduserte sukkerroer, slik at de får matlysten tilbake.

Også landbruksredskaper vil få sin plass i bygningen.»

Tatt vare på rommenes særpreg

Vårt neste besøk på gården var et par dager før påske. Da hadde vi et ønske om å få se hvordan det var blitt inne i våningshuset.

– Skal vi begynne med kjelleren, spurte Ugland.

Greit nok. Sikkert en typisk kjelle tenkte vi mens Ugland låste opp døren med en nøkkel av god gammel årgang smidd og beregnet på å vare.

Antagelsen var feil. Vi kom inn i et stort hvitkalket rom med meterykke murer, en flott gammel grue og et rødt langbord. Et gjennomført trivelig rom som skapt til hyggelige sammenkomster. I et hjørne fant vi en gammel brønn, nå med betryggende lokk.

– Man hadde ofte brønnen i kjelleren slik at vannet ikke skulle fryse så lett til på vinterstid, forteller Ugland.

Eksakt når huset er bygget, vet man ikke, men på en av murveggene hadde man funnet årstallet 1871. Og på gulvet i et rom innenfor «kjellerstuen» initialene ATL og årstallet 1891 ripe inn i murpussen. Dette rommet var forøvrig innredet til overnatting «for beboere på Storegra som trengte å overnatte i byen».

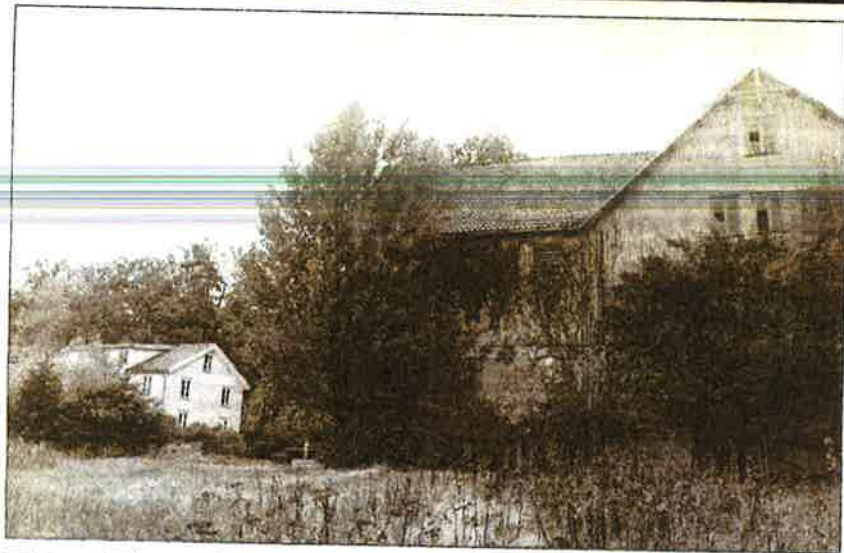
Huset er nå delt inn i to store leiligheter

– I KJELLEREN er det overnattingsmuligheter, sier Stein H. Engelskjønn.

VÅNINGSHUSET fra 1860-årene er ferdigrestaurert og inneholder to flotte leiligheter, samt soslalrom for folkenesom jobber på Løvåsvolden og Storegra. – Nå er det bare to porter

DET ER NESTEN IKKE til å tro at det er samme gård på disse to bildene. Bildet øverst er tatt et par dager før påske, bildet i sort/hvitt ble tatt for åtte år siden. Johan Benad Ugland er glad for at gården blir tildelt bygningsvernpriisen. – Restaureringsarbeidet har vært en glede for meg, og da er det morsomt at også andre setter pris på det som er gjort, sier han.

Litt om Løvåsvoldens historie

Vi har forsøkt å nøste noen tråder i gårdens historie.

Løvåsvolden ligger i gamle Fjære kommune. I 1862 ble gården skilt ut fra gården Grøn, og så vidt man vet, skal våningshuset være oppført av Terje Terjesen Stalleland (d.e.) i 1860-årene. Terje Terjesen hadde tidligere drevet gården Stalleland i Landvik. Men i 1866 overlot han Stalleland til sin sønn Terje Terjesen d.y., og flyttet selv til Løvåsvolden.

Den gamle Terje skal, ifølge Landviks gårds- og ætteliste, utgått av Landvik historielag i 1961, ha vært en dugandes bonde. Han var også en av de første herredsstyretrepresentantene i Landvik, satt i formannskapet i 8 år og var ordfører i fire år. Hans kjepphest var veier, og i 1857 la han frem en stor veiplan for bygda. Men bygda var ikke moden for slike planer, de møtte motstand, og Terje ble kastet som ordfører. Men Terje ga seg ikke, han arbeidet videre med planene som faktisk ble realisert i 1870-årene. Men da hadde Terje for lenge flyttet fra Landvik. Vel, dette var en digresjon, men en kort karakteristikk av mannen som var den første eier av Løvåsvolden.

gård. Våningshuset på Løvåsvolden er bygget i 2 1/2 etasje og inneholder 12 rom. Stilmessig preges bygningen av senempire. Men på den tiden hadde byggmester Heinecke og svenskerstilen gjort sitt inntog i Grimstad, og selv om Terje Terjesen kan ha hatt en konservativ smak, så kan det også tenkes at huset er eldre enn det kildene oppgir.

Terje d.e. bygget også en driftsbygning i 1868. Denne ble ombygget av sønnen Anton Terjesen Stalleland Løvåsvolden i 1889. Bygningen ble senere flyttet til Langemyr, og erstattet av den nåværende driftsbygningen, som ble oppført av Antons sønn, Terje Løvås, i 1921.

På gården har det også vært stabbur, drivhus og til og med et sagbruk.

Rundt 1960 overtok døtrene til Terje Løvås, Anne Margrethe og Edle Sophie, gården. Men ingen av disse slo seg ned i Grimstad. Hus og jord ble derfor leid bort, og i årenes løp forfalt den vakre gården. Slik sto den helt til 1996 da Johan Benad Ugland kjøpte gården.

□ Av Karin Enok

var noen busker og trær som vi burde ta vare på. Det var ikke det, alt var så ødelagt og forvokst at det var like godt å fjerne det hele, sier Ugland.

Veien, som tidligere gikk kloss i husveggen er også lagt om, slik at gårdstunet blir skjermet.

– Og nå er du helt ferdig?
– Det gjenstår et par porter. Da er vi ferdig, smiler Ugland.

– Og hva har dette kostet?
– Det vet jeg ikke, og det er heller ikke interessant. For meg var det et mål å få denne gården i en slik stand at den kunne brukes i moderne jordbruk. Og samtidig har vi beholdt mye gammel sjarm. For selv om gården så falferdig ut, hadde de tidligere eierne

de laget en bygning som var beregnet på å holde, selv om det ytre skallet var dårlig, sier Ugland.

– Hva betyr det for deg å få bygningsvernpriisen?
– Det er veldig moro. Jeg har hatt stor glede av å restaurere Løvåsvolden gård. Og da er det moro at også andre setter pris på det en gjør.

Bygningsvernpriisen deles ut av Selskapet for Grimstad Bys Vel og Grimstad Adressetidende. Den består av et diplom, en plakett til å sette på huset samt en sjekk på 5000 kroner. Prisen deles i år ut for syvendte gang. I juryen sitter Arne Egeberg, Jarle Bjørklund og Trond Audun Berg.

inne i den ene leiligheten, og særlig kjøkkenet imponerte med gammel grue og panel i gammel stil. Årstallet 1873 står det på grua.

Leiligheten inneholder også to store stuer, og i disse var det særlig ovnene som fenget oppmerksomheten. Gode gamle rundovner. Klenodier i seg selv. I annen etasje var det soverom, og på loftet også rom som kunne benyttes hvis man hadde behov for det. Hver kvadratmeter av huset var pusset opp, og med gjennomført stil.

Før Løvåsvolden ble overtatt av Ugland, var området et eneste villnis. Hagen var totalt overgrodd, busker og trær i et eneste virvar. Nå er alt borte, unntatt en bjørk som står der som et